

Tartu Karlova Kooli

KOORIKOOLI

ÕPPEKAVA

Koorikooli õppekava

ÜLDSÄTTED

Õppekava alused ja ülesehitus

- (1) Tartu Karlova Kooli Koorikooli õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mille koostamisel on kool lähtunud huviharidusstandardist, huviala riikliku raamõppekava alustest, kohaliku omavalitsuse huvialakooli/muusikakoolide üleriigilisest õppekavast ja Tartu Karlova Kooli õppekavast (kehtestatud direktori käskkirjaga nr. 284 31.08.2011).
- (2) Tartu Karlova Kooli Koorikooli õppekava koostamise ja arendamise korraldamise eest vastutab kooli direktor. Koorikooli õppekava kinnitab direktor. Muudatused koorikooli õppekavas esitatakse enne kehtestamist arvamuste avaldamiseks TKG hoolekogule.
- (3) Koorikooli õppekava koosneb üldosast ja ainekavadest. Üldosas esitatakse õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ning põhimõtted, õppeainete lõimingu põhimõtted, õppeprotsess, õppekorraldus, tunnijaotusplaanid.

I ÜLDOSA

Üldised õppe- ja kasvatustöö eesmärgid

- (1) Avastada ning kavakindlalt arendada Tartu linna laste ja noorte loomevõimeid.
- (2) Ette valmistada lauljaid, kes orienteeruvad noodipildis, erinevates muusikastiilides, laulavad täpse intonatsiooni ja arendatud vokaaltehnikaga.
- (3) Edendada kohalikku kultuurielu, toetudes maailma kultuuripärandile ning Eesti kultuuritraditsioonidele.

- (4) Arvestada iga õpilase eripäraga, tuginedes tema annetele, kalduvustele, kutsumusele. Valmistades ette lauljaid neidudekoorile Kurekell ja Tartu Poistekoorile, arvestab TKG Koorikool ka soolisi iseärasusi.
- (5) Kujundada isiksust, kes:
- 1) mõtleb loovalt;
  - 2) oskab oma tegevust eesmärgistada, kavandada ja hinnata;
  - 3) suudab valida, otsustada ja vastutust kanda;
  - 4) on valmis koostööks;
  - 5) mõistab teadmiste ja pidevõppe tähtsust, oskab õppida.

Koorikooli õppe- ja kasvatustöö eesmärgid

- (1) Kujundada soodsad tingimused tervikliku, arenenud isiksuse kujunemiseks.
- (2) Aidata kaasa laste kunstilise tunnetuse tekkimisele, luua taust teadvuse ja tunnetuste vaheliste seoste avastamiseks.
- (3) Luua õpilasele tema andest lähtuvad arenemisvõimalused.
- (4) Eesmärgipäraselt kasvatada lapse individuaalset töövõimet, vastutusvõimet, sihikindlust.
- (5) Äratada lapses huvi lahenduste ja vastuste otsingul ning säilitada elukestev musitseerimisrõõm ja muusikast saadava energia vastuvõtuoskus.
- (6) Kasvatada kunstilise tunnetuse kaastoel eetilist, kõlblelist, vastutustundliku mõtlemisviisiga noort inimest ning seeläbi parandada ühiskonna eetilist kvaliteeti.

II ÕPPEKAVA PÕHIMÕTTED

- (1) Siduda kultuurharidus ja üldharidus terviklikuks, komplekseks, lapsekeskseks haridussüsteemiks. Koorikooli ja üldhariduskooli koostöö võimaldab lapse koormuse optimaalset kavandamist, aitab efektiivsemalt korraldada õppetööd.
- (2) Partnerlik suhtumine õpilastesse. Õppeprotsess on vastastikune.
- (3) Suunata sihikindlalt individuaal-, rühma-, kooriõppe protsessi, toetades seejuures õpilase loovust.
- (4) Kujundada lapse muusikalist maitse-eelistust, suunata tema oskust väljendada oma emotsioone läbi muusika. Toetada mõtestatud kultuuri- ja ajalootunnetuse tekkimist.

- (5) Teha õppekava-alast koostööd Eesti Muusikakoolide Liiduga, Eesti Muusikaõpetajate Liiduga, Eesti Kooriühinguga ning Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutusega.
- (6) Teha koostööd teiste koolide, kooride, muusikakoolide, koorikoolide, professionaalsete orkestrite, teatriga Vanemuine.
- (7) Teha tihedat koostööd lastevanematega.

III SEOSED ERI ÕPPEAINETE VAHEL

Koorilaulu õppes on muusikalised õppeained omavahel tihedalt seotud ja õpilase areng on sõltuvuses teoreetiliste (solfedžo, muusikalugu) ja praktiliste (hääleseade, instrumendiõpetus) teadmiste ja oskuste omandamisest. Õpitud teadmised ja oskused annavad baashariduse, mille abil koorilauluõpetuses omandatud repertuaar võimaldab lisaks lihtsamatele koorilauludele esitada keerukat ning kaasaegset koorimuusikat, kanda ette suurvorme koostöös professionaalsete orkestrite ja dirigentidega, osa võtta koorikonkurssidest Eestis ja välismaal, kus osavõtu tingimuseks on koori kõrge muusikaline tase.

IV HINDAMINE

- (1) Õppimise käigus analüüsib ja hindab õppija õpitavat ainet pidevalt ning edukus sõltub õppija oskusest õppida. Õpetaja on õppetegevuse juht ja õppimissoovi innustaja.
- (2) Hindamine on osa koorikooli õppeprotsessist.
Hindamisel juhendatakse Tartu Karlova Koolis kinnitatud hindamisjuhendist („TKK õppekava“, p.12)
- (3) Hindamise põhieesmärgiks on lapse individuaalse panuse, saavutuse, pingutuse tagasisidestamine õpilasele, koolile, lapsevanemale.
- (4) Hindamine on sõnaline (kirjalik hinnang I astmel) ja numbriline (5-palli süsteemis alates II astmest).
- (5) Teoreetiliste muusikaainete (solfedžo, muusikalugu) hindamisel on määrav tähtsus protsessihinnetel.

- (6) Praktiliste muusikaainete (lisainstrumendi õpetus, orkester) ja soololaulu hindamisel on määrava tähtsusega iga lapse individuaalne võimekus ning omapära.
- (7) Koorilaulu ja hääleseade hindamisel arvestatakse kooris osalemise protsessi, esinemist kontsertidel, festivalidel, konkurssidel.

Hindamine kokkuvõtlikult

- (1) Koorikooli tunnistusele kantakse trimestrite lõpus hinded järgmistes õppeainetes:
- 1) koorilaul;
  - 2) hääleseade;
  - 3) solfedžo;
  - 4) instrumendiõpetus (II, III aste);
  - 5) orkester (valikaine);
  - 6) soololaul (valikaine);
- (2) Aastahinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane üle järgmisse klassi.
- (3) Koorikooli IV astme lõpetamisel antakse õpilasele Koorikooli lõputunnistus.
- (4) Gümnaasiumiõpilastele (V aste) antakse õppeaasta lõpus Koorikooli tunnistus, mis kinnitab hääleseade ja koorilaulu kursuse läbimist 70 tunni ulatuses.

V KOOLIASTMETE ÕPPEKORRALDUS

Koorikooli õppeprotsessi astmed

- (1) **I aste** – 1. õa
- (2) **II aste** – 2., 3., 4. õa tüdrukud
2., 3. õa poisid
- (3) **III aste** – 5., 6., 7. õa tüdrukud
4., 5., 6., 7. õa poisid
- (4) **IV aste** – 8., 9. õa
- (5) **V aste** – gümnaasiumiõpilased

Õppeaasta lõpeb 31.mail.

Koorikooli vastuvõtmine

1. Koorikooli vastuvõtmise aluseks on lapsevanema või hooldaja kirjalik avaldus.
2. Koorikool
  - 1) TKG Koorikoolis õpivad TKG õpilased ja kõik soovijad Tartu linna teistest koolidest.
  - 2) Koorikooli 1. klassi võetakse õpilasi vastu vestluse alusel, milles määratletakse lapse musikaalsus, valmidus koostöök, eneseväljendusoskus.
Kuna poistel ja tüdrukutel on füsioloogiliselt erinev koolivalmidus, siis arvestatakse sellega.
  - 3) Vanematesse klassidesse võetakse vastu õpilasi, kes mõnes teises muusikakoolis on riikliku õppekava alusel läbinud eelnevad klassid.

Vastuvõtu põhikomponendid

- 1) eelnevalt ettevalmistatud laul, mis lapsele meeldib ning on talle loomupärane ja mugavas registris;
- 2) järgilaulmine - õpetaja poolt klaveril ettemängitud või -lauldud muusikaliste motiivide kordamine;
- 3) rütmi koputamine või plaksutamine – õpetaja poolt alates lihtsamatest üle minnes keerulisemate rütmide (ka sünkopeeritud) järgi koputamine või plaksutamine.

Vestlus viiakse läbi mängulises ning mõnuses õhkkonnas, kus laps tahaks ja julgeks end väljendada võimalikult vabalt. Vestlus võimaldab õpilaskandidaatide hulgas teha esmase valiku, arvestades muusikalist kuulmist, mälu ja rütmitabamise oskust. Nende muusikaliste eelduste olemasolu on vajalik, et laps suudaks tulevastes muusikatundides pakutavat omandada mängulise kergusega, et muusikaõpingud ei tooks lapsele olulist vaimset ning füüsilist lisakoormust.

Koorikooli tunnijaotusplaani

- (1) Koorikooli Karlova Kooli õpilaste tunnijaotuses tuginetakse Tartu Karlova Kooli tunnijaotusplaanile.
- (2) Tartu linna teiste koolide õpilaste tunnijaotusel arvestatakse õpinguid muusikakoolides ja tavakoolide muusikaõpetuse mahtu.

KOORIKOOLI tunnijaotusplaan Tartu Karlova Kooli õpilastele:

	I aste	II aste			III aste				IV aste		V aste
	1.k l.	2.k l.	3.k l.	4.k l. T	4.k l. P	5.k l.	6.k l.	7.k l.	8.k l.	9.k l.	gümnaasi um
Solfedžo poisid	2	2	2		2	2	2	2	2	2	
Solfedžo tüdrukud	2	2	2	2		2	2	2	2	2	
Muusika lugu						1	1	1	1	1	
1.kl. mudilaskoor	2										
2.-3.kl. poiste mudilaskoor		4	4								
2.- 4.kl. tütarlaste mudilaskoor		4	4	4							
5.-7.kl. lastekoor						4	4	4			
Hääleseade poisid	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1
Hääleseade tüdrukud	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1
Instrumendiõpetus		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5				
Sooloaul											
Orkester + ansamblid											
Neidudekoor Kurekell									4	4	4
Tartu Poistekoor					4	4	4	4	4	4	4
Kokku poisid	5	7,5	7,5		7,5	8,5	8,5	8	8	8	5
Kokku tüdrukud	6	7,5	7,5	7,5		8,5	8,5	8	8	8	5

Poiste kohustuslik tund	Tüdrukute kohustuslik tund	Kohustuslik kõigile	Valik kõigile	Tasuline valik
-------------------------	----------------------------	---------------------	---------------	----------------

Teistest Tartu koolidest koorikooli tulnud õpilaste tunnijaotusplaan

	I aste	II aste	III aste	IV aste	V aste
					gümnaasium
Solfedžo poisid	1	1	1	1	
Solfedžo tüdrukud	1	1	1	1	
1 kl. mudilaskoor	1				
2.-3.kl. poiste mudilaskoor		2			
2.- 4.kl. tütarlaste mudilaskoor		2			
5.-7.kl. lastekoor			4		
Hääleseade poisid		1	1	1	1
Hääleseade tüdrukud		1	1	1	1
Instrumentiõpetus		0,5	0,5		
Sooloaul					
Neidudekoor Kurekell				4	4
Tartu Poistekoor			4	4	4
Kokku poisid	2	4,5	6,5	6	5
Kokku tüdrukud	2	4,5	6,5	6	5

Poiste kohustuslik tund	Tüdrukute kohustuslik tund	Kohustuslik kõigile	Valik kõigile	Tasuline valik
-------------------------	----------------------------	---------------------	---------------	----------------

AINEKAVAD

KOORILAUL

Eesmärgid

Koorilaul on õppeaine, mille eesmärgiks on konkreetsete muusikaliste oskuste ja teadmiste omandamine ning muusikatajumise- ja musitseerimise kaudu vaimsete väärtuste teadvustamine ja kasutamine. Koorilaulul on tasakaalustav ja toetav roll õpilase emotsionaalses arengus ning teiste õppeainete omandamises. Musitseerides arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ja koos musitseerimiseks ning loominguliseks eneseväljenduseks. Kooris, rühmas ja üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, sallivust, paindlikkust ja emotsionaalset kompetentsust ning juhitakse õpilase enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Ühislaulmise kaudu arendatakse õpilase sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse isamaa-armastust.

ÕPPESISU

Õpetamisel pööratakse tähelepanu alljärgnevatele aspektidele:

1. vokaalsed oskused;
2. intonatsiooni täpsus;
3. rütmi täpsus;
4. diktsiooni selgus;
5. muusikaline mälu;
6. harmoonia tajus;
7. fraseerimine;
8. noodistlugemine;
9. agoogika-, dünaamika-, tempoterminid.

Koosmusitseerimisel arendatakse:

1. kontsentratsioonivõimet;
2. kuulamisoskust;
3. oskust tajuda oma rolli tervikus;
4. oskust jälgida dirigenti;
5. stiilitunnetust;
6. loomingulisi võimeid ja oskusi, neid praktikas rakendades;

Õppetöö väljundid:

1. esinemine kontsertidel, kontsertreisidel;
2. osalemine festivalidel ja konkurssidel;
3. osalemine laulupidudel;

4. koostöö erinevate kooridega, laululaagrid;
5. koostöö erinevate dirigentide ja professionaalsete orkestritega;
6. eesti heliloojate uudisloomingu tutvustamine;
7. osalemine teatri Vanemuine muusikalavastustes;
8. helisalvestised.

ÕPPEPLAAN

I aste (I klass), Poisid ja tüdrukud koos

Koorilaul annab esimesed koosmusitseerimise kogemused, kus on kaalukas osa tundemaailma kasvatamisel. Õpingute käigus antakse algteadmised koorilaulja distsipliinist, hääle tekitamisest, hingamisest, hääle oskuslikust kasutamisest, pööratakse tähelepanu oskusele kuulata kaaslauljaid, jälgida dirigenti, arendada rütmitunnet. Töö käigus pannakse alus relatiivse noodislugemise algõppele, jälgitakse ühtset dünaamikat, fraasi liikumist ja diktsiooni.

Repertuaaris on 1-häälsed lastelaulud, kaanonid, kalendrilaulud.

Esinetakse mudilaskooride jõulukontserdil TTK aulas, TTK kevadkontsertidel Vanemuise kontserdimajas.

II aste (II-IV kl), Tütarlaste mudilaskoor

Arendatakse harmooniataju, õpitakse rütmiliselt keerukamaid laule. Vokaalseid oskusi kujundatakse hääle kandvuse suunas. Jätkuv tähelepanu laulvusele ja tekstilisele täpsusele. Repertuaari lisanduvad 2-häälsed koorilaulud. Lauldakse nii kuulmise kui relatiivse süsteemi järgi (noodi õppimine koos käemärkidega).

Repertuaaris on põhirõhk eesti heliloojate lastelauludel, kalendrilauludel.

Esinetakse kooliaktustel, mudilaskooride jõulukontsertidel TTK aulas, kooride jõulukontserdil Salemi kirikus, TTK jõulujumalateenistusel Peetri kirikus, TTK kevadkontserdil Vanemuise kontserdimajas. Osaletakse Tartu ja Tallinna laulupidudel, üleriigilistel mudilaskooride festivalidel ja konkurssidel, Tartu mudilaskooride üritustel.

II aste (II-III kl), Poiste mudilaskoor

Arendatakse harmooniataju, lauldakse rütmiliselt keerukamaid laule. Laulmisel pööratakse tähelepanu pea- ja rinnahääle kasutamisele, pikale hingamisele, kandvale fraasile.

Repertuaaris on rohkem poistele kirjutatud eesti heliloojate laule.

Esinetakse kooli aktustel, mudilaskooride jõulukontsertidel TTK aulas, kooride jõulukontserdil Salemi kirikus, TTK jõulujumalateenistusel Peetri kirikus, TTK kevadkontserdil Vanemuise kontserdimajas, Tartu Poistekoori kontsertidel. Osaletakse Tartu ja Tallinna

laulupidudel, üleriigilistel mudilaskooride konkurssidel ja festivalidel, Tartu mudilaskooride üritustel. Koori kasutatakse näidiskoorina laulupeoseminaridel ja uudisloomingu tutvustamisel.

III aste (V-VII kl), Lastekoor

Repertuaari lisanduvad 3-häälsed koorilaulud *a`capella* ja saatega. Eesti heliloojate loomingule lisanduvad ka välismaiste autorite teosed. Lauldakse muusikat erinevatest ajastustest, stiilidest. Kasvavad nõudmised vokaali kujundamisele, intonatsiooni täpsusele, fraseerimisele.

Esinetakse koorikooli jõulukontsertidel Salemi kirikus, TTK kevadkontsertidel Vanemuise kontserdimajas, Tartu linna asutuste üritustel. Osaletakse Tartu ja Tallinna laulupidudel, üleriigilistel ja rahvusvahelistel lastekooride konkurssidel.

IV, V aste (VIII-IX kl ja gümnaasium), Neidudekoor Kurekell

Repertuaar on 4-häälne. Põhisuunaks on eesti ning lääne koorimuusika klassika, erinevate ajastute muusika, kaasaegne koorimuusika. Tähelepanu pööratakse esitatava muusika erinevatele stiilidele.

Esinetakse koorikooli jõulukontsertidel, TKG jõulujumalateenistusel Peetri kirikus, TTK kevadkontserdil Vanemuise kontserdimajas. Valmistatakse kontsertprogramme esinemiseks iseseisvate kavadega Eestis ja välismaal, üleriigilistel ja rahvusvahelistel festivalidel ja konkurssidel, erinevates koostööprojektides, Tartu ja Tallinna laulupidudel.

Korraldatakse mitmepäevaseid koorilaagreid, mille eesmärgiks on omandada uut repertuaari või valmistada ette kontsertprogramme.

III, IV, V aste (IV-XII klass), Tartu Poistekoor

Kontsertkoor, kus laulavad murdmata häältega poisid alates 4. klassist soprani- ja aldirühmas ning häälemurde läbinud noormehed tenori- ja bassirühmas. Kuna koos laulavad poisid ja noormehed väga erinevates vanuseastmetes, pööratakse suurt tähelepanu pingevaba vokaali tekitamisele, arvestades ealisi iseärasusi. Jälgitakse esitatava muusika erinevate stiilide õiget ettekannet. Lauldakse rahvalaule, klassikalist muusikat, eesti ning välismaiste heliloojate loomingut, suurvorme, *a`capella* ja saatega koorimuusikat. Esinetakse jõulukontsertidel Tartu ja teiste Eesti linnade kirikutes, TTK kevadkontsertidel Vanemuise kontserdimajas. Valmistatakse programme esinemiseks iseseisvate kontsertidega Eestis ja välismaal, osalemiseks üleriigilistel ja rahvusvahelistel koorikonkurssidel ja –festivalidel. Tehakse koostööd ühisprojektides erinevate kooride, sümfoonia- või puhkpilliorkestritega, Vanemuise teatriga. Tutvustatakse eesti heliloojate uudisloomingut. Osaletakse Tartu ja Tallinna laulupidudel, EMLS-i poolt korraldatud

üritustel (Tartu rahu kontserdid, emadepäeva kontserdid, poistekooride laulu- ja spordilaagrid).

Hindamine

Koorilaulu kokkuvõtval hindamisel arvestatakse õpilase aktiivset osalemist kooritöös, tema arengut ja panust koori edukusse, osavõttu konkurssidest ja kontsertidest. Õpitulemusi hinnatakse hinnanguliselt ja numbriliste hinnetega.

SOOLOLAUL

Koorimuusika õppekava õpilased saavad valikainena valida soololaulu.

Laste ja noorukite lauluhääle arendamisel ja kujundamisel lähtutakse klassikalise häälekooli põhimõtetest: õige laululine hingamine, hääle pingevaba tekitamine, resonaatorite tunnetuse kaudu hääle kõlavuse saavutamine.

Eesmärgid:

- 1) häälematerjali arendamine ja kujundamine vastavalt õpilase vokaalsetele eeldustele ja võimetele;
- 2) teoreetilise ülevaate andmine hääleaparaadiga seotud anatoomilis- füsioloogilistest, füüsikalistest ja psühholoogilistest alustest, hääle tervishoiust;
- 3) õpilaste muusikalise silmaringi avardamine ja muusikalise maitse kujundamine.

I Häälematerjali arendamine

Häälematerjali arendamine toimub läbi spetsiaalsete harjutuste tsükli:

- 1) Hingamisharjutused:
  - a) laululise hingamise arendamine;
  - b) erineva iseloomuga harjutused seoses õige laululise hääle tekitamisega.
- 2) Lihtsamad hääleharjutused:
  - a) pingevaba lauluhääle tekitamiseks;
  - b) lühemad, väikese ulatusega *legato*, *non-legato* ja *staccato* harjutused.
- 3) Erineva iseloomuga hääleharjutuste seostamine hingamisharjutustega:
  - a) pingevaba, samas aktiivselt tunnetatud kehahoid;
  - b) õhu võtmine vastavalt harjutuse iseloomule;
  - c) hääle atakeerimine ja toetamine vastavalt harjutuse iseloomule;
  - d) õhu hoidmine, jaotamine ja juhtimine vastavalt harjutuse iseloomule;
  - e) hingamis- ja hääletekitamislihaste lõdvestamine;
  - f) pea- ja rinnaresonaatorite tunnetamise harjutused.
- 4) Diktsiooniharjutused:
  - a) artikulatsiooniaparaadi stimuleerimise harjutused;

- b) vokaalide erineva positsiooni harjutused, ees- ja tagavokaalide õige tajumine, vokaalide kõlaline ühtlustamine, arvestades eesti keele foneetikat;
  - c) heliliste konsonantide positsiooni tajumise harjutusi, nende mõju vokaalidele.
- 5) Hääle ulatuse ja registrite ühtlustamise harjutused.

II Teoreetiline ülevaade

- 1) Hääleaparaadiga seotud anatoomilis-füsioloogilistest füüsilised ja psühholoogilised alused (toimub seoses praktilise tööga). Õpilane teab, mis toimub tema füüses laulmise protsessis. Ta oskab suunata oma tegevust sihipäraselt ja teadlikult.
- 2) Ülevaade hääleorganite ehitusest ja tegevusest:
  - a) hääle dünaamiline osa;
  - b) hääle tekkeline e vibratoorne osa;
  - c) hääleaparaadi kõlaruumiline e resonatoorne osa;
  - d) hääleaparaadi artikulaatorne osa.
- 3) Hääle füüsilised alused:
  - a) hääli kui heli;
  - b) hääli kui akustiline nähtus;
  - c) hääle omadused.
- 4) Ülevaade hääle tervishoiust ja selle vajalikkusest.

III Õpilaste muusikalise silmaringi avardamine

Õpilaste muusikalise silmaringi avardamine ja muusikalise maitse kujundamine toimub läbi igapäevase töö vastavasisulise repertuaariga.

Repertuaar

Repertuaari valikul arvestatakse jõukohasust ja eakohasust (õpilase hääle ulatus ja omapära). Klassikalistel alustel soololaulu õpetamisel lähtutakse põhimõttest, et õppimisperioodi alguses ja eriti algastmes laudakse emakeelset repertuaari. Seetõttu õpetatakse eesti rahvalaulu kõigis vanuseastmetes. Eesti rahvalaulus on talletatud geneetiline kood ning emakeele foneetikal põhinev laul aitab paremini tunnetada ja suunata õigesti hääleaparaadi tööd.

Gümnaasiumiastmes laudakse ka võõrkeeltes, sest kõige paremini kõlab repertuaar siiski originaalkeeles ning laulukonkurssidel tuleb laulda originaalkeeles.

SOLFEDZO

ÜLDALUSED

1. Praktiline tegelemine muusika ja laulmisega arendab intensiivset ja loovat mõtlemist.
2. Taotlema, et õpilane tunneb rõõmu muusikast, tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid.
3. Õpilane tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset.
4. Mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu, kasutab tegevustes omandatud muusikalist kirjaoskust.

ÕPPESISU

Õpetuse eesmärgiks on arendada õpilastes:

- sisemist kuulmist;
- intonatsiooni täpsust;
- lauluoskust;
- noodilugemisoskust;
- muusikalist kirjaoskust;
- analüüsivõimet.

Aine õpetamise käigus arendatakse järgmisi oskusi:

1. Laulmine

1.1. Laulmiseks vajalikud algteadmised:

- hingamine;
- fraseerimine;
- intonatsioonipuhtus;
- väljendusrikkus.

1.2. Astmetaju arendamine:

- astmete tabamine astmetabelil astme- ja tähtnimedega, vabalt valitud silbil;
- laulmine käemärkide järgi;
- laulmine noodijoonestikul rändnoodi järgi.

1.3. Heliredeli laulmine:

- tervikuna fraseerides;
- tetrahordide kaupa;
- erinevates taktimõõtudes;
- rütmiseeritult;

- kaanonina.

1.4. Solfedžeerimine:

- harjutuste laulmine astmenimedega, tähtnimedega, sõnadega;
- õpitud harjutuste transponeerimine;
- õpitud harjutuste laulmine peast;
- tundmatu harjutuse laulmine;
- taktiviipamine;
- harjutuste laulmine rütmisaatega.

1.5. Mitmehäälsuse arendamine:

- eelharjutused õpitud astmetega;
- heliredelid intervallides;
- intervallide laulmine kahehäälselt;
- akordide laulmine 3-4-häälselt;
- järgnevuste laulmine;
- mitmehäälsed harjutused (s.h. kaanonid);
- saatega laulud.

2. Rütm

- 1) rütmis liikumine;
- 2) rütmisilpide omandamine;
- 3) rütmiharjutused ühele ja kahele käele;
- 4) rütmi koputamine/lugemine koos takti viipamisega;
- 5) saaterütmid laulule;
- 6) rütmikaanonid;
- 7) lihtsamad rütmipartituurid,

3. Suuline analüüs

- 1) rütmianalüüs;
- 2) meloodiaanalüüs;
- 3) vormianalüüs;
- 4) laadi ja helistiku analüüs;
- 5) intervallide analüüs;
- 6) akordide analüüs;
- 7) dünaamika analüüs;
- 8) sisu analüüs.

4. Diktaat

- 1) meloodiline diktaat;

- 2) rütmidiktaat;
- 3) mäludiktaat;
- 4) kiirusdiktaat astmete tabamiseks.

5. Improvisatsioon

5.1. Meloodia improvisatsioon:

- antud tekstile;
- läbivõetud teemale (astmed, helistik, helilaad, akordid jne.);
- antud rütmile.

5.2. Rütmi improvisatsioon:

- õpitud taktimõõdus;
- teatud rütmigruppidega;
- õpitud meloodia saateks.

5.3. Saate improvisatsioon:

- bass antud meloodiale;
- teine hääl antud meloodiale;
- põhikolmkõladel põhinev saatebass.

6. Itaaliakeelsed oskussõnad

- 1) tempode nimetused;
- 2) tempomuutused;
- 3) dünaamika;
- 4) muusikapala iseloomu väljendavad sõnad.

ÕPPEPLAAN

I ASTE

1. klass

Põhieesmärgid: Rütmiõpetus. Relatiivse noodiõpetuse algus. Astmed (nende käemärgid) ja astmetaju arendamine. JO- ja RA- astmeread, kolmkõlad. JO- võtmete erinevad asukohad. Noodikirja algteadmised.

Teema	Pädevused
1. Meetrum ja rütm	Rõhulised ja rõhutud taktiosad. Takt ja taktijoon. Taktidesse jaotamine. Lõpujoon. Kordusmärk. Taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4 (tutvustavalt). Taktiviipamise

	skeemid. Rütmid, noodivältused ja vastavad pausid: TA, TAA, TAAA, TAAAA, ti-ti, tiri-tiri, ti-tiri, tiri-ti, tai-ri, [ta-i-ti]
2. Noodikirja algteadmised	Noodijoonestik ja abijooned. Astmete nimetused (käemärgid) ning nende asukohad noodijoonestikul. JO- ja RA- astmereal, kolmkõlad. Erinevate JO-võtmete asukohad noodijoonestikul Noodivarte õigekiri. Pauside kirjutamine.
3. Harjutuste ja laulude laulmine	Eakohased 1-häälsed laulud, harjutused ja kaanonid. Lauludele takti kaasaviipamine mõlema käega. Rütmiostinato, -improvisatsioon. Õpilane laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas. Laulab meloodiat käemärkide abil astmetega (relatiivsed helikõrgused) ja noodipildi järgi ning laulu sõnadega
4. Analüüs	Muusika kuulamine, analüüs ja muusikaliste emotsioonide väljendamine joonistamise abil.

II aste

2. klass

Põhieesmärgid: Nootide tähtnimed. Viuli- ja bassivõti. Duur ja moll, molli kaks liiki: loomulik ja harmooniline.

Teema	Pädevused
1. Meetrum ja rütm	Taktimõõt 4/4. Taktiviipamise skeem. Noodivältused ja pausid: tervenoot – tervepaus, poolnoot - poolpaus, veerandnoot - veerandpaus, kaheksandiknoot - kaheksandikpaus, kuueteistkümnendiknoot – kuueteistkümnendikpaus. Rütmid: Ti-ti, tiri-tiri, ti-tiri, tiri-ti, ta-i-ti, tai-ri [Eeltakt].
2. Noodikirja algteadmised.	Noodijoonestik ja abijooned. Nootide asukohad noodijoonestikul. Noodivarte õige kirjutamine. Pauside kirjutamine. Viuli- ja bassivõti. Noodinimetused: astme- ja tähtnimetused.
3. Helistikud	Laadid: duur ja moll. Helistikud: duurid C, F, G, D ja loomulikud mollid a, d, e,

	[h]. Tutvumine a-molli 2 liigiga - loomulik, harmooniline. Paralleelhelistikud. I astme (toonika) kolmkõla. Juhtheli. Toon ja pooltoon, heliredeli ehitus. Märgid: diees, bemoll ja bekaar .
4. Harjutuste ja laulude laulmine	Eakohased 1- ja 2-häälsed laulud, harjutused ja kaanonid. Meloodia ja rütmi arendusvõtted (kordamine, sekvents, varieerimine). Improvisatsioon rütmis. Õpilane laulab täpse intonatsiooniga astmete- ja tähtnimedega üksi ja rühmas. Seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega (helide tähtnimed).
5. Diktaat	Diktaadi mõiste. Kirjalik mälu- ja rütmidiktaat. Pikkus 2- 4 takti.
6. Lisa	Tempo ja dünaamika mõisted (it. k. sõnad). Muusika kuulamine ja analüüs. Soovikontsert, soovilaulud. Muusika joonistamine.

3. klass

Põhieesmärgid: Molli kolm liiki - loomulik, harmooniline, meloodiline. Tutvumine intervallidega.

Teema	Pädevused
1. Rütm ja taktimõõt	Punkt noodi järel. Punkteeritud rütm tai-ri, ta-i-ti [Taktimõõt 3/8 ja lihtsamad rütmid selles taktimõõdus]
2. Helistikud	Kahe märgiga duur- ja moll-helistikud. Molli 3 kuju: loomulik, harmooniline, meloodiline. Tervetoon ja pooltoon. Heliredeli ehitus. Püsivad ja püsimatud astmed. Püsimatute astmete lahendamine püsivaisse. Lahendamise mõiste. [Tutvumine põhiastmete (I, IV, V) kolmkõladega ja nende laulmine duuris ja harmoonilises mollis].
3. Intervallid	Tutvumine intervallidega. Töö järgmiste intervallidega: p.1, p. 8, p. 5, p. 4, s. 2, v. 2, s. 3, v. 3.
4. Harjutuste ja laulude laulmine	JO - asukoha muutus. Improvisatsioon (kuulatud muusikapala järgi jutu või luuletuse kirjutamine). Õpilane laulab täpse intonatsiooniga astmete- ja käemärkidega ning tähtnimedega üksi ja rühmas.
5. Diktaat	Lihtne suuline ja kirjalik diktaat (4 takti) duuris ja mollis. Rütmidiktaat kuni 4 takti.

4. klass

Põhieesmärgid: Lihtintervallid. Akordiõpetuse algus.

Teema	Pädevused
1. Rütm ja taktimõõt	3/8 taktimõõt. Lihtsamad rütmid ja pausid selles taktimõõdus. Grupeerimine. Taktiviipamine.
2. Helistikud	Kolme märgiga duur- ja moll-helistikud. Toonika kolmkõla ja pöörded: I, I ₆ , I ₆₄ . Tähistus duuris: T, T ₆ , T ₆₄ . Tähistus mollis: t, t ₆ , t ₆₄ . Kolmkõla helide nimetused: priim, terts, kvint. Funktsionaalsuse mõiste. Toonika (I astme) kolmkõla (T, t). Subdominant (IV astme) kolmkõla (S, s). Dominant (V astme) kolmkõla (D). Põhikolmkõlade ehitamine ja laulmine (duuris ja harmoonilises mollis).
3. Intervallid	v. 6, s. 6. v. 7 [V astmelt lahendusega s. 3 duuris ja v. 3 mollis]. s. 7 [I astmelt lahendusega p. 8]. Intervallide pöörded. Suurus toonides. Intervallide ehitamine antud noodist üles ja/või alla. Harmooniliste intervallide määramine.
4. Diktaat	Suuline ja kirjalik meloodiline diktaat (4-6 takti). Rütmidiktaat kuni 4 takti.
5. Harjutuste ja laulude laulmine	Õpilane laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga. Seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega, rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes.

III aste

5. klass

Põhieesmärgid: Akordide ehitamine ja laulmine duuris ning harmoonilises mollis: toonika kolmkõla pöörded, põhikolmkõlad põhikujus. D7 lahendusega duuris ja harmoonilises mollis.

Teema	Pädevused
1. Rütm ja taktimõõt	Taktimõõt 3/8 ja takti viipamise skeem. Triool, sünkoop.
2. Helistikud	Nelja märgiga duur- ja moll-helistikud.
3. Intervallid	[<2 harmoonilises mollis]. s.2, v.7, v.2, s.7 lahendustega duuris ja mollis.

4. Akordid	Dominantseptakord D ₇ (V ₇) lahendusega duuris ja mollis. Toonika kolmkõla pöörete ehitamine helistikes. [Lihtsate 3-häälsete järgnevuste kuulamine.]
5. Diktaat	Meloodiline diktaat duuris ja mollis kuni 8 takti. Rütmidiktaat 4-6 takti.
6. Harjutuste ja laulude laulmine	Õpilane laulab oma hääle omapära arvestades puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt. On teadlik häälehoiu vajadusest. Mõistab relatiivsete helikõrguste (astmete) vajalikkust noodist laudes ning kasutab neid meloodiat õppides.

6. klass

Õppesisu: Suurendatud ja vähendatud intervallid. Põhikolmkõlade pöörded duuris ja mollis.

Teemad	Pädevused
1. Rütm ja taktimõõt	6/8 taktimõõt. Rütmi grupid kuueteistkümnendiknootidega. Grupeerimine. Süntkoop, triool. [Pide lihtsamad variandid]
2. Helistikud	Viie märgiga duur- ja moll- helistikud.
3. Intervallid	Lihtintervallide ehitamine ja laulmine antud noodist üles ja alla. Dissoneerivad intervallid lahendustega duuris ja harmoonilises mollis: <4 IV astmelt lahendusega v. 6, s. 6, >5 VII astmelt lahendusega s. 3, v. 3; harmoonilises mollis >7 VII astmelt lahendusega p. 5, <2 VI astmelt lahendusega p. 4 (tutvustavalt harmoonilises duuris).
4. Akordid	Põhikolmkõlade pöörded ja nende lahendamine helistikus: $I V_6 I \quad I_6 V_{64} I_6 \quad I_{64} V I_{64}$ $I IV_{64} I \quad I_6 IV I_6 \quad I_{64} IV_6 I_{64}$ >VII lahendusega duuris ja harmoonilises mollis. Kadentsid: lihtkadentsid - autentne (I V I) ja plagaalne (I IV I); liitkadentsi esimene (I IV V I) ja teine kuju (I IV K ₆₄ V I). Harmoonilised järgnevused 4 takti: esimesel poolaastal kolmehäälselt; teisel poolaastal neljahäälselt. D7 põhikujus koos lahendusega duuris ja mollis. [Dominantseptakordi pöörded lahendustega duuris ja mollis.]
5. Diktaat	Kuni 8 takti, rütmidiktaat 4-8 takti.
6. Harjutuste ja laulude laulmine	Õpilane kasutab õpitud muusikalisi teadmisi ja oskusi puhta intonatsiooniga laulmisel.

7. klass

Põhieesmärgid: Harmooniline duur. Dominantseptakordi pöörded lahendustega duuris ja mollis.

Teemad	Pädevused
1. Rütm ja taktimõõt	Pidega rütmid, [pide keerukamad variandid]. [6/8 taktimõõdus punkteeritud rütmid. Taktimõõdud 2/2, 3/2. Taktimõõd 6/4].
2. Helistikud	Kuue märgiga duurid ja mollid. Harmooniline duur. Kromaatilised läbiminevad ja abihelid. Mõisted: kaldumine ja modulatsioon.
3. Intervallid	Harmoonilises duuris <2 VI astmelt lahendusega p. 4, >7 VII astmelt lahendusega p. 5. Ehitamine ja laulmine.
4. Akordid	Põhikolmkõlad harmoonilises duuris. Dominantseptakordi pöörded lahendusega duuris ja harmoonilises mollis: I pööre (V_{65}) lahendusega toonikasse T, t (I); II pööre (V_{43}) lahendusega toonikasse T, t (I); III pööre (V_2) lahendusega toonika sekstakordi $T_6, t_6 (I_6)$. [Neljahäälsete harmooniliste järgnevuste (4-8 takti) kuulamine ja laulmine]. [Juhtseptakordide ehitamine ja lahendamine duuris ja harmoonilises mollis.]
5. Diktaat	Ühehäälnene 6-8 takti. Rütmidiktaat kuni 8-takti.
6. Harjutuste ja laulude laulmine	Õpilane laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga. Järgib häälehoitu häälemurdeperioodil.

IV aste

8. klass

Põhieesmärgid: Põhikolmkõlade pöörded duuris, harmoonilises duuris, mollis, põhikolmkõlade kasutamine saateakordidena.

Teemad	Pädevused
1. Rütm ja taktimõõt	Keerukamad süngoobid ja pided, triool, 3/8, 6/8 taktimõõdud, segataktimõõt, vahelduv taktimõõt.
2. Helistikud	Kuni 6- märgiga duur ja moll helistikud, harmooniline duur.
3. Intervallid	Lihtintervallid, < ja > intervallid.
4. Akordid	Kolmkõlade pöörded duuris ja mollis, D7 pööretega, > VII

	kolmkõla.
5.Diktaat	Ühehäälneline meloodiline diktaat 2/4, 3/4 taktimõõdus 4 takti, rütmidiktaat 4 takti.
6.Harjutuste ja laulude laulmine	Õpilane kasutab õpitud muusikalisi teadmisi ja oskusi puhta intonatsiooniga laulmisel.

9. klass

Põhieesmärgid: Põhikolmkõlad ja nende kasutamine saateakordidena, septakordide ehitamine.

Teemad	Pädevused
1.Rütm ja taktimõõt	Sünkoop, pide, triool, 6/8, 3/8 taktimõõdud, liit-, vahelduv- ja segataktimõõdud.
2.Helistikud	Harmooniline ja loomulik duur, kromaatilise duur, diatoonilised laadid, pentatoonika, vahelduv laad, modulatsioon, kaldumine, vastandamine.
3.Intervallid	Lihtintervallid, suurendatud, vähendatud intervallid lahendustega.
4.Akordid	Põhikolmkõlad pööretega, D7 pööretega, >VII, >VII7 põhikujus lahendusega duuri ja molli, v VII7 põhikujus lahendusega duuri.
5.Diktaat	2/4, 3/4, 4/4 taktimõõdus 1-häälneline diktaat 4-6 takti, mäludiktaat 4 takti, rütmidiktaat 4-6 takti.
6. Harjutuste ja laulude laulmine	Õpilane kasutab õpitud muusikalisi teadmisi ja oskusi puhta intonatsiooniga laulmisel.

MUUSIKALUGU

Õppe- ja kasvatusesmärgid

- anda muusikaloo õpetamisel õpilastele teadmisi muusikaloo arengust lääne- ja eesti muusikas läbi muusika kuulamise, analüüsimise ja tõlgendamise;
- toetada õpilase individuaalse eripära kujunemist muusikalise eneseväljenduse kaudu;
- arendada kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust;
- õpilase silmaringi ja muusikalise maitse kujundamine läbi õppekäikude (sh virtuaalsete) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse;
- muusikalises tegevuses arendada sotsiaalseid oskusi ning kujundada isamaa-armastust.

Õppetegevus

Õppetegevust läbi viies:

- lähtutakse õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste koorikooli õppeainetega ;
- võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid;
- laiendatakse võimalusel õpikeskkonda: õppekäikudega kontsertidele, teatritesse, muuseumidesse, jne;
- kasutatakse mitmekesisist ja tänapäevast õppemetoodikat;

Õpitulemused ja õppesisu

III aste

- kuulatud muusikapalade iseloomustamine muusika oskussõnavara kasutades;
- muusikapala meeolelu väljendamine liikumise kaudu;
- esinemisjulguse ja -oskuse arendamine;
- muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades;
- õppekäigud, kontserdil, teatris ja muuseumis käimine, sh virtuaalne
- mänguoskuse omandamine keha-, rütmi- ja plaatpillidel

5.klass

Õppesisu	Õpitulemus
Muusikalised väljendusvahendid: meloodia, tempo, dünaamika, rütm, meetrum, tämber, register, helilaad, helistik, agoogika, faktuur, harmoonia	muusikaliste väljendusvahendite märkamine ja analüüs muusika kuulamisel; teab agoogikamärkide rit., accel., allegro, moderato, andante adagio, largo ning artikulatsioonimärkide staccato, legato tähendust, oskab neid kasutada musitseerimisel ja muusika iseloomustamisel.
Vokaalmuusika: hääle- ja kooriliigid	teab, eristab ja oskab iseloomustada hääle- ja kooriliike;

	teab kodukoha, Eesti ja maailma tuntumaid lauljaid, kodukoha ja Eesti tuntud koore ja dirigente.
Instrumentaalmuusika: pillid ja orkestriliigid	teab, eristab ja oskab iseloomustada keel-, puu-, vask-, löök- ja klahvpille.
Helitööde ülesehitus: ühe-, kahe- ja kolmeosaline vorm.	tunneb lihtsaid vormiskeeme, oskab muusika kuulamisel neid eristada.
Muusika žanrid : menuett, masurka, polonees, valss, marss.	Eristab kuuldeliselt erinevaid muusika žanre.

6.klass

Õppesisu	Õpitulemus
Muusikalised žanrid: etüüd, prelüüd, fuuga, sonaat, sümfoonia, ooper, operett, muusikal, ballett	tunneb žanre ja eristab neid kuulates.
Muusikaline vorm: sonaadi- ja fuugavorm.	tunneb muusikalisi vorme.
Rahvaste muusika: Itaalia, Prantsusmaa	teab Itaalia ja Prantsusmaa muusika traditsioone ja ajalugu.
India, Hiina	teab India ja Hiina muusika traditsioone ja ajalugu.
Aafrika	teab Aafrika muusika traditsioone ja ajalugu.
Põhja-Ameerika ja Ladina-Ameerika rahvamuusika	teab Põhja- Ameerika ja Ladina – Ameerika muusika traditsioone ja ajalugu.

IV aste

- kuulatud muusikapalade iseloomustamine, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale;
- tutvumine eesti pärimusmuusikaga muusikanäidete varal;
- muusika väljendusvahendite kasutamine erinevates muusikalistes tegevustes;
- teatris, kontserdil ja muuseumis käimine ning õppekäigud (helistuudiod, raamatukogud, muusikakoolid)
- 20. ja 21. saj. eesti ja lääne muusikastiilide võrdlemine muusikanäidete põhjal;
- tutvutakse erinevate ajastute üldkultuurilise taustaga ning osatakse luua seoseid nende ajastute muusikakultuuriga;

- teatakse kuulatud muusikanäidete põhjal erinevate ajastute põhilisi tunnusoone, olulisemaid žanreid ja vorme ja osatakse neid omavahel võrrelda.

7.klass

Õppesisu	Õpitulemus
Rahvamuusika - regilaul, uuem rahvalaul, rahvatantsud, rahvapillid	on tutvunud eesti rahvamuusikaga.
Eesti rahvusliku muusikakultuuri tekkimine 19.saj. keskel, laulupeod	oskab hinnata laulupidude tähtsust eesti muusikakultuuris.
Eesti rahvusliku heliloomingu teerajad A. Kunileid, A. Thomson, F. Saebelmann, K. A. Hermann	tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Esimesed professionaalsed heliloojad J. Kappel M. Härma, A. Läte,	tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Esimesed kompositsioonialase eriharidusega heliloojad R. Tobias, A. Kapp,	tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Rahvusliku helikeele kujunemine koorimuusikas M. Saar, C. Kreek	tunneb heliloojate elu ja kooriloomingut.
Rahvamuusika kasutamine V. Tormise muusikas.	tunneb V. Tormise koorimuusikat.
Uute muusikaväljendusvahendite areng 20.saj. II poole eesti muusikas.	kasutab muusika analüüsimisel muusikatermineid.

8.klass

Õppesisu	Õpitulemus
Ajastud muusikas: Antiik- Kreeka kultuur	on omandanud ülevaate antiik ajastu üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega.
Keskaeg - ajastu iseloomustus, romaani ja gooti stiil, gregooriuse laul, mitmehäälsuse tekkimine, organum, motett, missa,	on omandanud ülevaate keskaja üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega.
Renessanss- ajastu võrdlus keskajaga, uued ilmalikud žanrid, pillide arenemine, madalmaade	on omandanud ülevaate renessanssi ajastu üld- kultuurilisest taustas ning oskab

heliloojate koolkond.	luua seoseid teiste ajastutega.
Barokk: ajastu võrdlus renessanssiga, uued žanrid, J. S. Bach ja G.F. Händeli elu ja looming	on omandanud ülevaate barokki ajastu üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega. Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Klassitsism: uue helikeele võrdlus barokiga, uued žanrid, J. Haydn, W. A. Mozart ja L. van Beethoveni elu ja looming	on omandanud ülevaate klassitsismi ajastu üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega. Tunneb heliloojate elu ja loomingut.

9.klass

Õppesisu	Õpitulemus
Ajastud muusikas. Romantism: F. Schubert – laululooming, laulutsükliid, sümfooniad.	On omandanud ülevaate romantismi ajastu üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega. Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
F. Chopin ja F. Liszt – klaverilooming	Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
A. Grieg, J. Sibelius – rahvusromantism	Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
20. sajandi stiilisuunad. Hilisromantism G. Mahler	On omandanud ülevaate romantismi ajastu üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega. Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Neoklassitsism I. Stravinski, E. Tamberg, A. Pärt	On omandanud ülevaate 20.saj.üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega. Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Impressionism C. Debussy	On omandanud ülevaate 20.saj.üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega. Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Ekspressionism	On omandanud ülevaate 20.saj.

A. Schönberg	üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega. Tunneb heliloojate elu ja loomingut.
Avangardism	On omandanud ülevaate 20.saj. üldkultuurilisest taustas ning oskab luua seoseid teiste ajastutega.

Hindamine.

Hindamisel lähtutakse Tartu Karlova Gümnaasiumi õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest. Hinnatakse õpilaste teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi.

LISAINSTRUMENDI ÕPETUS

Lisainstrumendi õpetuse üldeesmärgiks on muusikaliste teadmiste ja oskuste rakendamine praktikasse läbi käelise tegevuse, mis aitab enam arendada õpilase võimeid.

Koorikooli II ja III astmes (2.- 6. õa) õpitakse lisainstrumendina plokkflööti, puupuhk- või vaskpuhkpilli (poisid III astmes), viiulit, akordionit või klaverit. Tunnipikkus on 0,5 akadeemilist individuaaltundi. IV astmes on võimalik õppida instrumenti vaalikainena. Puhkpilliõpilased mängivad puhkpilliorkestris ja võimekamad õpilased ansambrites.

KLAVER

Eesmärgid

- 1) arendada õpilastes loomingulist initsiatiivi;
- 2) arendada iseseisvat tööoskust;
- 3) omandada lehest lugemise oskus;
- 4) omandada võimet mängida ansambelis;
- 5) kasvatada iseseisvat mõtlemis- ja töötamisvõimet.

Ülesandeks on omandada vajalikud tehnilised klaverimänguvõtted.

Igale õpilasele lähenetakse individuaalselt, arvestades tema võimeid ja oskusi. Kavade koostamisel tutvustakse eri karakteriga teoseid, juhitakse tähelepanu muusikalistele fraasidele, tempodele ja dünaamilistele nüanssidele, arvestades eri meeleolusid. Improviseerimisvõime arendamist alustatakse kõige lihtsamast - mälu järgi tuttavate meloodiate mängimisest ja transponeerimisest. Järgmises astmes luuakse meloodiale saade kuulmise järgi või kasutades akordimärke.

Muusikalise mõtlemise aktiveerimiseks kasutatakse noodilugemist. Oluline on pidev ettepoole vaatamine, kujutades ette helide liikumisjoonist ja usaldades oma sõrmi, et kuulmise kaudu tunnetada liikumise suunda ja intervalle.

Õppesisu

Algastmes mängitakse kuulmise ja lihtsa noodimaterjali järgi. Vanemas astmes õpitakse mängima noodimaterjali järgi. Laulude saadete improviseerimisel kasutatakse tähtbassi sümboleid.

Heliredelitega tutvumine algab esimesel üldklaveri õppeaastal (s.o alates teisest klassist). Eesmärk on kuulmise järgi tundma õppida võimalikult palju helistikke, esialgu ühe oktaavi piires. See võimaldab õpilasel paremini tutvuda klaviatuuriga. Vastavalt õpilase vanusele, võimetele ja klaverimängu oskusele tutvutakse akordide, kromaatiliste heliredelite ja kolmkõladega.

2.-3. klass

Helistikud:

duurid: C, G, D, A, (E)

mollid: a, e, (d)

* heliredelid -- kaks oktaavi koos või eraldi kätega (valikuliselt 1 oktaav lahku);

* akordid(3-helilised) *portatos* ja *staccatos* koos või eraldi kätega;

* lühike arpedžo(3-heliline).

Edasijõudnutega võib läbi võtta neljahelilise pika arpedžo.

4. klass

Helistikud:

duurid: C, G, D, A, E, (F)

mollid: a, e d

* heliredelid kaks kuni neli oktaavi koos kätega otse;

* akordid *portatos* ja *staccatos* koos kätega otse;

* pikk arpedžo kaks oktaavi eraldi kätega;

* kromaatiline heliredel kaks kuni neli oktaavi otse;

* (tutvustada õpilasele autentset ja plagaalset kadentsi).

5. klass

Helistikud:

duurid: C, G, D, A, E, F

mollid: a, e d

- heliredelid -- neli oktaavi otse, koos kätega;
- akordid *portatos* ja *staccatos* koos kätega;
- lühike arpedžo;
- pikk arpedžo;
- kromaatileine heliredel.

6. klass

Helistikud:

duurid: C, G, D, A, E, F

mollid: a, e

- heliredelid -- neli oktaavi otse, soovitatavalt duurid lahku;
- akordid -- neli oktaavi otse, koos kätega;
- lühike arpedžo -- neli oktaavi otse, koos kätega.

7.- 9. klass (fakultatiivne)

Helistikud:

duurid: C, G, D, A, E, F

mollid: a, e

- heliredelid – neli oktavi otse ja lahku (ka harmooniline moll);
- meloodiline moll, otse või lahku;
- akordid *legatos* ja *staccatos* koos kätega;
- lühike arpedžo koos kätega, neljaheliline eraldi kätega;
- pikk arpedžo eraldi või koos kätega;
- kromaatileine heliredel neli oktaavi koos kätega.
(Valikuliselt V7 lühike arpedžo eraldi kätega).

PLOKKFLÖÖT

Plokkflööti on rikkaliku kunstiväärtusliku repertuaariga soolopill, aga ka ansambli- ja orkestripill. Õpetus arvestab õpilase individuaalsust, aitab omandada õiget mängutehnikat.

Plokkflööti on ettevalmistavaks pilliks kõikidele teistele puhkpillidele. 3 aasta jooksul pannakse alus, et üle minna suuremale puhkpillile.

Eesmärgid

Arendada õpilases:

- 1) hingamist;

- 2) muusikalist kuulmist;
- 3) noodist lugemise oskust;
- 4) fantaasiat;
- 5) rütmitunnetust;
- 6) artikulatsiooni;
- 7) fraseerimist;
- 8) sõrmetehnikat;
- 9) tööharjumust;

1. Õppesisu.

1.-2. õppeaasta

Plokkflöötide tutvustamine. Mänguasend. Heli tekitamise viisid: *detache, portato, staccato, non legato, legato*. Hingamine.

C-Duur $\frac{1}{4}$ nootides, d-moll; F-duur. Lastelaulud, rahvalaulud, koraalid, renessansslaulud, tantsud. Variatsioonid.

3. õppeaasta

G-duur; g-moll; C-duur; D-duur; d-moll; F-duur - samad mänguvõtted, 1/16-nootides. Eesti ja teiste rahvaste folkloor, koraalid, renessansstantsud, tantsud ja süüdid.

4. õppeaasta

e-moll - samad mänguvõtted: a-moll - samad mänguvõtted.

Kordamine: S F d G e D a g. Eesti ja teiste rahvaste folkloor, renessansstantsud, barokktantsud, sonaadi osad, teemad muusikaliteratuuri teostest.

4. õppeaastal algab aldi – ja tenorplokkflöödi õpetus.

5. õppeaasta

B-duur-samad mänguvõtted; C-duur- 2 oktaavi. Kordamine: C-a; F-d; G-e; B-g; Eesti ja teiste rahvaste folkloor, koraalid tantsud süüdid, barokktantsud, sonaadi osad, teemad muusikaliteratuuri teostest.

6. õppeaasta (fakultatiivne)

h-moll - samad mänguvõtted. Kordamine: C- a; F- d; G - e; B – g; D –h. Eesti ja teiste rahvaste rahvalaulud- ja tantsud; renessansstantsud, barokktantsud, tantsud ja süüdid, sonaadid, variatsioonid. Etüüdide õppimine kinnistab mängutehnikat, tempot, intonatsiooni.

7. õppeaasta (fakultatiivne)

Läbivõetud heliredelite kordamine. Eesti ja teiste rahvaste folkloor, koraalid, tantsud, barokktantsud, sonaadid. Vene ja lääne klassikute palad erinevatele plokkflöötidele.

8. õppeaasta (fakultatiivne)

Heliredelite kordamine. Etüüdid. Eesti ja teiste rahvaste folkloor, koraalid, renessansstantsud, barokkantsud, koraalid, sonaadid, teemad muusikaliteratuuri tähtteostest, nüüdisaegne plokkflöödimuusika.

VIIUL

Eesmärgid

Arendada

- sisemist kuulmist;
- muusikalist väljendusoskust;
- intonatsiooni täpsust;
- muusikalist kirjaoskust;
- analüüsivõimet.

Viiulimängu õpetus annab õpilasele elementaarsed pillimängu oskused, arendab muusikalist kuulmist ning õpetab armastama instrumentaalmuusikat. Keelpillimäng annab oskuse paremini mõista ja analüüsida muusikat, samuti tõstab see õpilase esteetilis-kultuurilist taset. Hindamisel arvestatakse iga õpilase individuaalsete iseärasustega. Nõudeid iga klassi kohta kasutatakse paindlikult, vastavalt õpilase võimekusele. Palade valikul lähtutakse õpilase oskustest.

Õppesisu

1. õppeaasta

- viiuli ja poogna osad;
- pilli hoidmise alused;
- lihtsamate võtete, dünaamika ja aplikatuuri tähendused;
- tooni tekitamine, intonatsioon ja rütm;
- tutvumine pilli häälestusega ja esimese positsiooni omandamine;
- lihtsamad strihhid - *detache* kasutamine terve ja poole poognaga mängimisel, *legato* kuni nelja noodi mängimise juures;
- mäng ühelt keelelt teisele, sujuv poogna liikumine poogna erinevatel osadel.

Aasta jooksul mängitakse 2 - 3 heliredelit (nii duur kui moll), 6 - 8 etüüdi ja 6 - 8 erinevat muusikapala.

2. õppeaasta

- intonatsioon;
- rütm;
- toon;
- *detache* ja *legato* shtrihh (kuni 4 nooti poognal), nende kahe võtte vahelduv kasutamine.
- *martelle* shtrihhiga tutvumine;

- dünaamika;
- kahe lahtise keele üheaegne kasutamine;
- viiuli häälestamine.

Kahe oktavi ulatuses heliredelid ja kolmkõlad. Mängitakse 2 - 3 heliredelit, 6 - 8 etüüdi ja 6 - 8 erineva iseloomuga muusikapala, üks lihtsam osa mõnest suurvormist.

3. õppeaasta

- intonatsioon;
- rütm;
- toon;
- *detache, legato, martelle* shtrihhide kasutamine muusikapalades;
- 1., 2. ja 3. positsioon ja nende kasutamine heliredelites, etüüdides ja palades;
- tutvumine trilleriga;
- lihtsamad *flažoletid*;
- vibraato harjutused.

Aasta jooksul õpitakse 3 - 4 heliredelit ja kolmkõlade mängimisel kasutatakse kasutades nii 1., 2. kui 3. positsiooni. 6 -8 etüüdi erinevate võtetega, samuti 6 - 8 erineva iseloomuga muusikapala.

4. õppeaasta

- intonatsioon;
- rütm;
- toon;
- dünaamika;
- *detache, legato, martelle*;
- tutvumine staccatoga;
- lihtsamad harjutused kasutades 2. ja 3. Positsiooni;
- topeltnootide kasutamine 1. positsiooni ulatuses.

Aasta jooksul õpitakse 3 - 4 heliredelit kuni 3 oktavi ulatuses, kasutades 1., 2. ja 3. positsiooni. Erinevaid võtteid kasutades 6 - 8 etüüdi ja 6-8 muusikapala, sealjuures ka 1 või 2 osa mõnest suurvormist.

5. õppeaasta

- samad ülesanded, mis eelmistes klassides;
- tutvumine *spiccatoga*;
- tutvumine 4. Positsiooniga;
- sekstakordid;
- kromatism.

Edasine töö positsioonivahetustega. 3 - 4 heliredelit, 7 - 8 etüüdi, 6 - 8 pala ja suurvorm.

6. õppeaasta (fakultatiivne)

Edasine töö intonatsiooni, rütmi ja kauni kõla leidmisel. *Detache, legato, martelle, staccato ja spiccato. Sõrmede aktiivsuse arendamine ja kiiruse arendamine. Õpitud positsioonide kasutamine, samuti trilleri, mordentide ja teiste võtete kasutamine erinevates muusikapalades. Tutvumine topeltnootidega heliredelites. 5 - 6 heliredelit 3 oktavi ulatuses, kolmkõlad, sekstakordid ja septakordid. 7 - 8 etüüdi, 6 - 8 erineva iseloomuga muusikapala ja suurvorm.*

7. õppeaasta (fakultatiivne)

Tehnika arendamine, kasutades eelmistel aastatel õpitud strihhe, sõrmede kiiruse arendamine. Intonatsioon, dünaamika, rütm. Heliredeleid mängida 12 legatos, samuti kasutada heliredelite mängimisel erinevaid strihhe. Topeltnootides heliredelid (tertsid, sekstid ja oktaavid). 5-6 heliredelit, 7-8 etüüdi, 6-8 erineva iseloomuga pala, samuti mõni osa suurvormist.

8.õppeaasta (fakultatiivne)

Muusika esitamise oskuste edaspidine täiustamine. Stiili ja žanrite poolest erinevate teoste õppimine. Töö heliredelite, harjutuste ja etüüdidega. Harjutada noodistlugemist, kasutades erineva raskusega viiulipalu.

A N S A M B E L

Ansambelis mängimine aitab välja kujundada kollektiivis esinemise esmast vilumust. Koosmäng arendab puhast intonatsiooni, ühesugust rütmitunnetust ja dünaamikat. Õpetamist alustatakse kahe õpilase koosmängust, kasutades kõige lihtsamat ühehäälsel pala. Oskuste kasvamisel minnakse järk-järgult üle mitmehäälsele muusikale. Kui õpilane oskab kaasmängijat kuulata ja tunnetab muusikat, mida ta esitab, võib ta alustada koosmängu suurema koosseisuga ansambelis.

AKORDION

Eesmärgid nooremas astmes

Omandada:

- õige istumisasend;
- õige pilliasend;
- pingevaba kehahoid;
- kätehoid;
- löötsa juhtimine ning töö löötsavahetusega;

- tooni kujundamine;
- mõlema käe mängutehnika arendamine;
- algteadmised strihhidest, tempost ja dünaamikast;
- arenenud enesekuulamise oskus.

Õppesisu

1.- 4. õppeaasta

- harjutused õhunupuga, et harjuda lõõtsa juhtimisega;
- mängimine põhi-bassidega;
- vasaku käe sõrmestus valida vastavalt õpilase käe eripärale;
- pikkade nootide mängimine;
- lõõtsavahetus on iga takti järel;
- *legato ja staccato*.

Repertuaaris väikesed polüfoonilised harjutused või palad.

Heliredelid mängitakse ühes oktaavis, rahulikus tempos. Lõõtsavahetus nelja noodi (löögi) järel. Kolmkõla mängitakse kahes oktaavis rahulikus tempos. Kolmehäälsed akordid.

1.-2. õppeaasta

Palad kvindi ulatusega, igale klahvile oma sõrm. Tutvustatakse eesti muusikat, rahvalaule, lastelaule, polüfoonilistel alustel väikeseid palu. Pidevalt korratakse eelnevalt õpitut. C - G duurid, pikk kolmkõla.

Harjutused ja väikesed polüfoonilised lood

3.-4. õppeaasta

Mänguvõtete arendamine. Ülesanded samad. Liigutakse lihtsamalt keerulisema poole. Heliredelid C, G, D- duurid, a-moll, pikk kolmkõla, kolmehäälsed akordid.

Harjutused ja väikesed polüfoonilised lood

Eesmärgid vanemas astmes:

- süvenenud ja väljendusrikas musitseerimine;
- tehniline vabadus;
- teoste sisu lahtimõtestamine ja vormianalüüs.
- *prima vista* e. noodilugemine;
- mängule eelnev analüüs nooditeksti kohta, kus määratakse helistik, taktimõõt, rütm, tempo, dünaamika ja mõlema käe faktuuri iseärasused.
- mängimine kuulmise järgi ja kuuldud meloodiale saate kujundamine.

Õppeaasta jooksul omandatav repertuaar on mitmekülgne, sisult ja faktuurilt mitmekesine. Sisaldab erinevaid stiile, on emotsionaalselt ja tehniliselt arendav. Mängitakse eesti autorite kui ka kaasaja heliloojate teoseid.

Õppesisu

5.-8. õppeaasta

Õppeaasta jooksul mängitakse kolm-neli etüüdi, üks-kaks polüfoonilist pala, mille hulgas oleksid kaasaegne, virtuoosne ja kergemasse žanri kuuluv teos. Heliredelid mängitakse kahes oktaavis ja erinevate strihhidega, pikk kolmkõla, kolmehäälsed akordid, dominantseptakord pööretega.

C, G, D, A, F, B, ES- duurid a, e, h, d, g- mollid

Igale õpilasele läheneda individuaalselt ja antakse mängimiseks jõukohast ning huvipakkuvat repertuaari.

PUHKPILL JA PUHKPILLIORKESTER

Orkestripille asutakse õppima 11-12- aastaselt (5. klassis). Selleks ajaks on õpilane füüsiliselt arenenud ja omab ka muusikalisi algteadmisi, mistõttu tema erialane areng on kiire. Õpitakse põhikooli lõpuni, mängides samal ajal puhkpilliorkestris.

Eesmärgid

- omandada mänguvõtted kindlalt ja põhjalikult, loomuliku arenguga, mitte forsseritult;
- osaleda puhkpilliorkestris, ka algajatel;

Õppesisu

Omandatakse õige hingamistehnika, mänguvõtted, kehahoid.

Pööratakse tähelepanu järgmistele aspektidele:

- 1) intonatsioon;
- 2) häälte tasakaal;
- 3) dünaamika;
- 4) rütm;

- 5) strihhid;
- 6) muusikastiilid: klassikaline jazz, sving, rock;
- 7) lahtimäng *embouchure`i* (huuled) arenguks.

Orkestriklassis laiendatakse õpilase teadmisi muusikast.

Orkestris arendatakse:

- 1) oskust mängida kollektiivis;
  - 2) oskust kuulata ja mõista ümbritsevat;
  - 3) oskust sobituda kaaslastega harmooniliselt, dünaamiliselt, rütmiliselt, stilistiliselt.
- Lisaks õpitakse orkestris jälgima dirigenti ja lugema pause.

Arvestades kooli puhkpilliõpilaste mängutaset , tagatakse jõukohane repertuaar, vaatamata erinevale mänguoskusele. Jõukohane repertuaar võimaldab anda õpilastele sobivad ülesanded. Kasutatakse 4 - 5 hääleseid seadeid, kus hääled ei ole jaotatud rangelt partituuri järgi. Nooremate klasside õpilastele lihtsustatakse vajadusel partiisid.